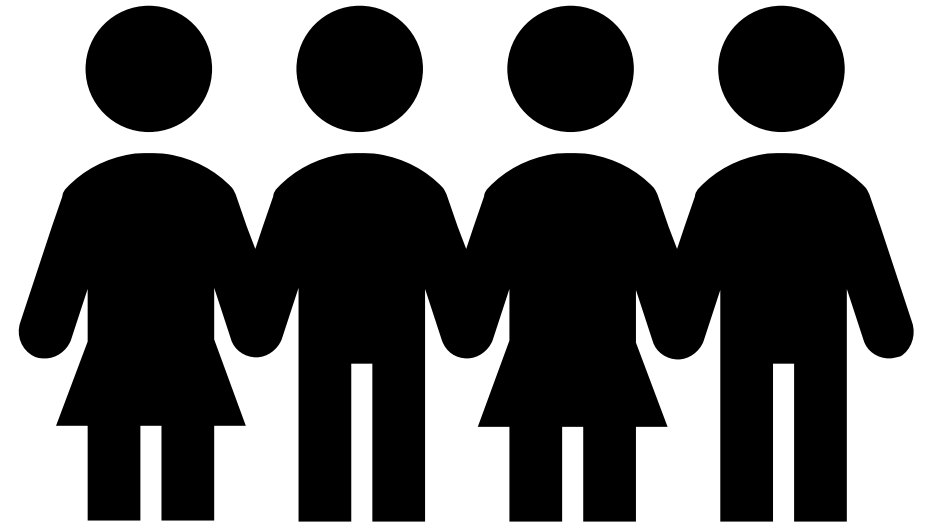

**LEGENS BETYDNING FOR
BØRNS SPROGUDVIKLING**

PIA THOMSEN

HVEM ER JEG?

2018- Selvstændig forsker og konsulent med fokus på sprogudvikling, kvalitet i Dagtilbud, logopædi og forældreindsatser

1999-2017 Børnesprogsforsker på Syddansk Universitet

2017-2018 Docent på Professionshøjskolen Absalon, Roskilde

I gangværende forsknings- og udviklingsprojekter (udvalg)

SprogTrappen 1 & 2 (flere kommuner i hele landet

– Rambøll & Dansk Psykologisk Forlag (bog)

Høj sprogkvalitet i Dagtilbud, Københavns Kommune

SprogPartnerskaber i Aarhus Kommune

DLD: hvad gør vi konkret logopædisk?

Antologi om og med Michael Tomasello (bog)

TipsByText Rockwool Fonden

Forskningsrådet: Vipp som tidlig indsats i familien (sm. KU, KP;AU).

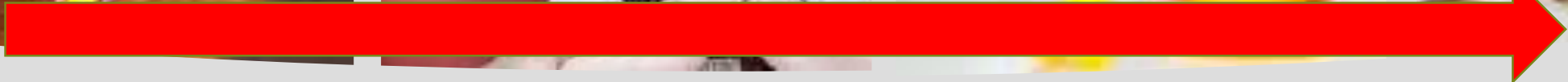
TA' MED
HJEM

*Play offers invaluable
opportunities for serious
thinking and learning*

(Salmon, 2015: 4)

DEN NYE STYRKEDE LÆRERPLAN: **MASTEREN OG TEMABESKRIVELSE**

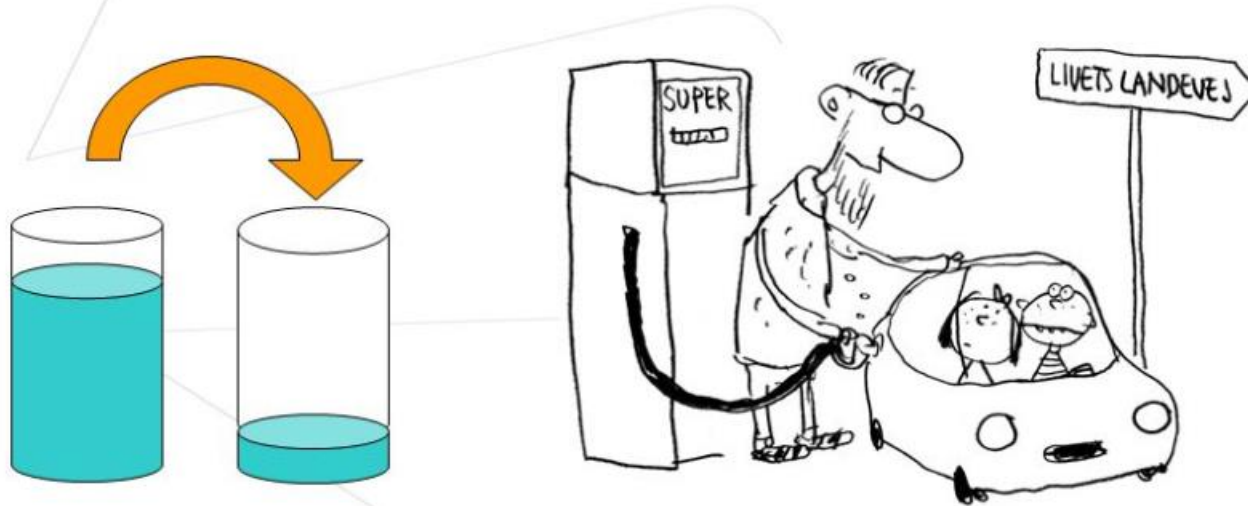
- *Legen er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling. Legen fremmer bl.a. fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet. Derfor har legen en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud. Mange børn leger spontant og af sig selv, men nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes for, at alle børn kan være med og for, at legen udvikler sig positivt for alle børn.*

HVORDAN LÆRER VI?

SÅDAN LÆRER BØRN IKKE...

4. Tankpassermodellen

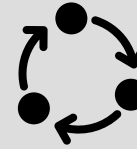

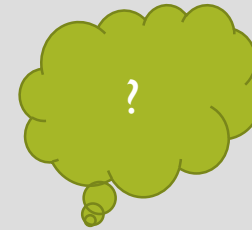
VI VIL SÅ GERNE SAMARBEJDE...

KOMPONISTER...

Børn lærer gennem aktiv deltagelse og medskabelse, og vores læring er begrænset af 'rummets hukommelse'

Voksne 'fylder ikke sprog på børn'; de stilladserer børns sprogudvikling

Børn lærer sprog i alle kontekster: fodrer et parallelt specifikt og bredt udviklingsperspektiv fra os voksne

- *Hvilket sprog kan børn stjæle fra os i alle kontekster?*

SANSNINGER –
LÆRING – UDVIKLING
(PERKINS 2014)

Barnets får en rig mængde af erfaringer, når han/hun leger.

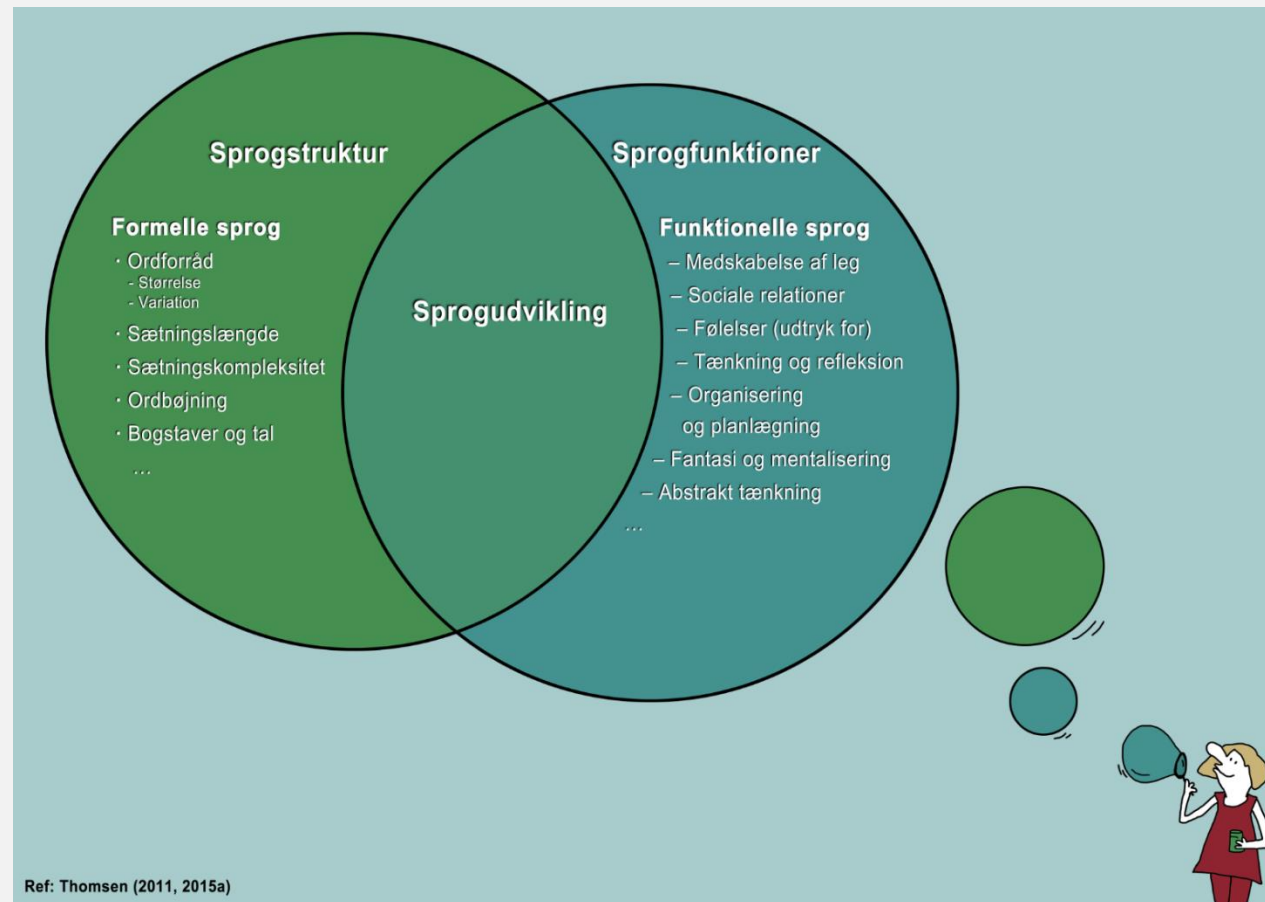
Først når barnet præsenteres for rige læringskontekster, som guides, forklares, udvides og understøttes af andre børn eller voksne, at der sker læring og udvikling.

En rig læringskontekst skabes gennem kognitive og sociale interaktioner

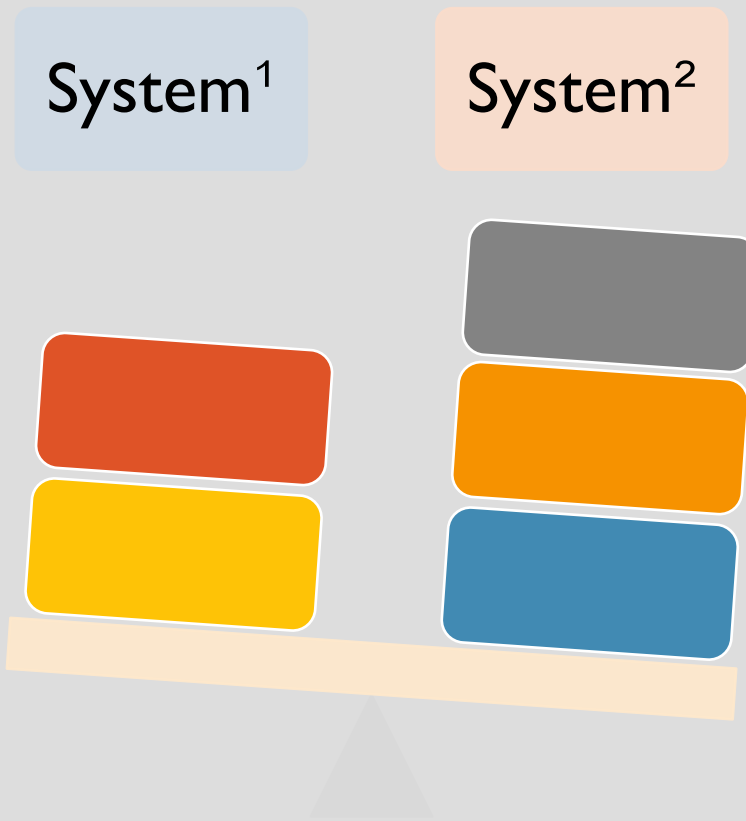
DET DYNAMISKE - DOBBELTE LÆRINGSBLIK

Larsen-Freeman (2019, 2018)

Cekaite & Aronsson (2014)

LIGEVÆGT - UBALANCE - LIGEVÆGT...

HVAD ER LEG?

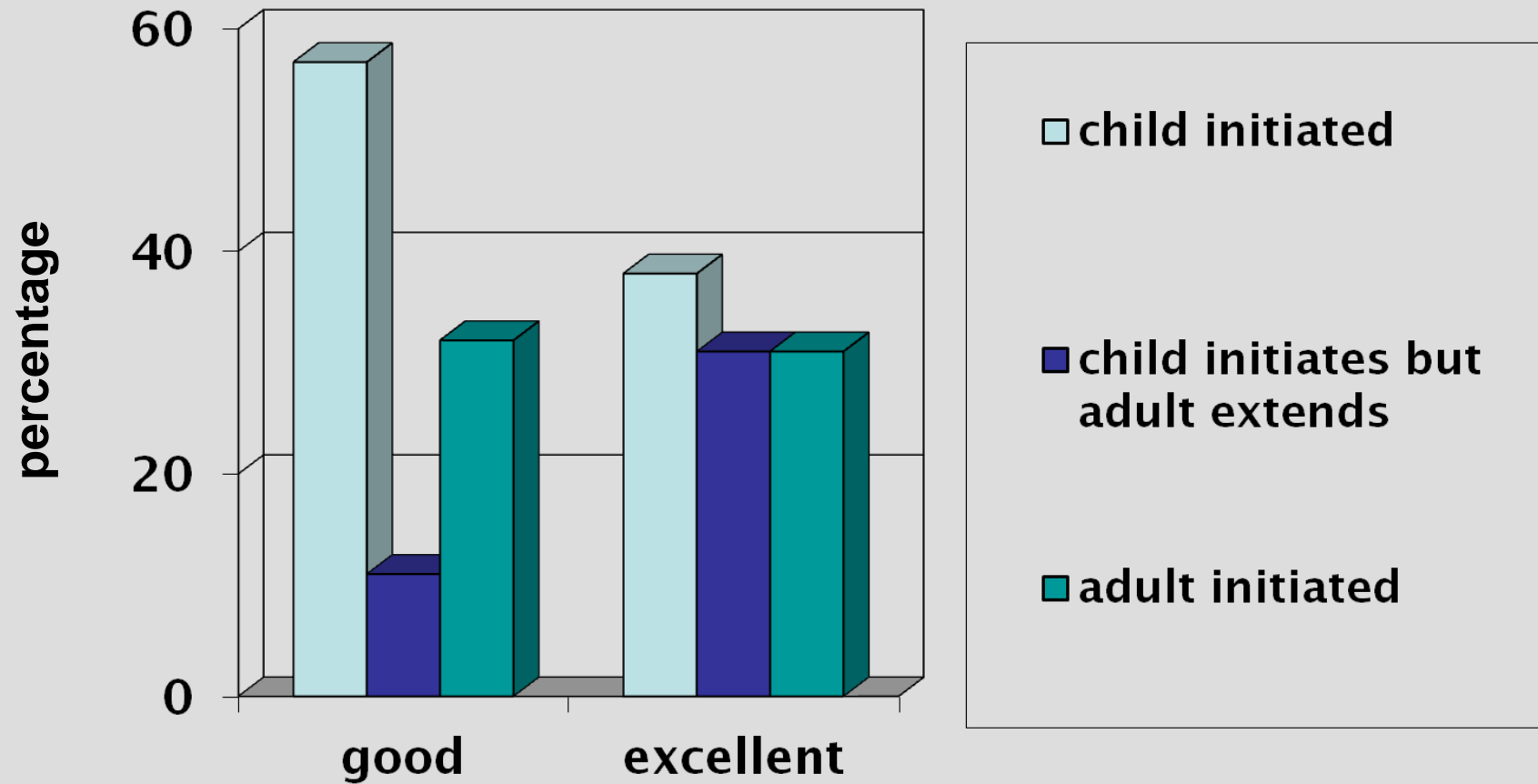
LEGEPOSITIONER....

Fri leg-
traditionen

HVERDAGS-
PRAKSISER

Tidlig
skolificering:
akademisk fokus

EPPE/EPPSE: HVEM BESTEMMER LEGEN – BØRN ELLER VOKSNE?

HVAD ER LEG?

Fri leg

Guidet leg

Instrueret leg
Legebaserede
aktiviteter

Didaktisk
(målstyrret) leg

GOPNIK,
2016 :
*THE
GARDENER
AND THE
CARPENTER*

Sproglige former og sprogbrug (erfaringer) i forhold til:

- At kunne forholde sig fleksibelt til verden
- Perspektivtagning
- Udforskende tilgang til opgaveløsning
- Mentalisering, forestilling & fantasi

FØLELSESRGULERING

**HVILKET SPROG *KAN* BØRN
LÆRE I LEGEN?**

LANGT MERE
END
ORDFORRÅD...

Kausalitet

- Årsag-virkning:
- Fordi
- Hvis _____ så _____
- Hvis nu _____ så _____
(forestil dig, at...)

Temporalitet

- Først _____ så _____
- Simultanitet

SPROG-LEG

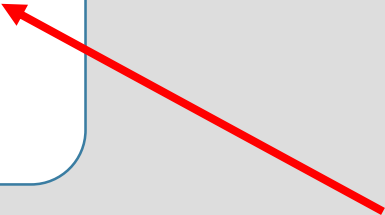
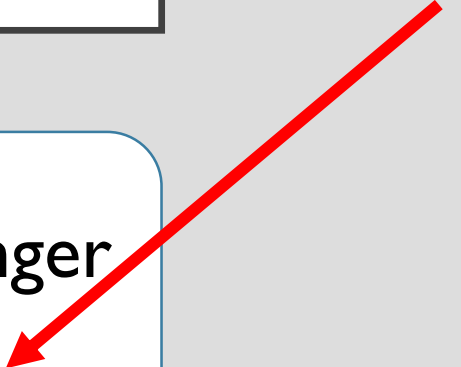
Motivation

Funktionelle erfaringer

LEGEN

Interesse

Formelle erfaringer

DET DISKURSIVE SPROG

Ord

Begreber

Grammatik: sætninger
og bøjninger

Hvad betyder ordet i
forskellige kontekster, med
forskellige sprogmelodier... i
vendinger

Forhandling af begrebers
indhold, betydning = mening
for det enkelte barn og i
gruppen

Argumentation; årsag-
virkning; tidsforløb;
hierarkisk opbygning...

ALT ER GODT – DE LEGER!

ALLE LEGE = SPROGLÆRING?

Ritualiserede
elementer

Improviserede
elementer

Kontinuum mellem gamle og nye elementer i LEGEN HHV. SPROGET

LEG: GAMLE OG NYE ELEMENTER

Leg og det sprog, der anvendes i legen indeholder en stor mængde **ritualiserede elementer**

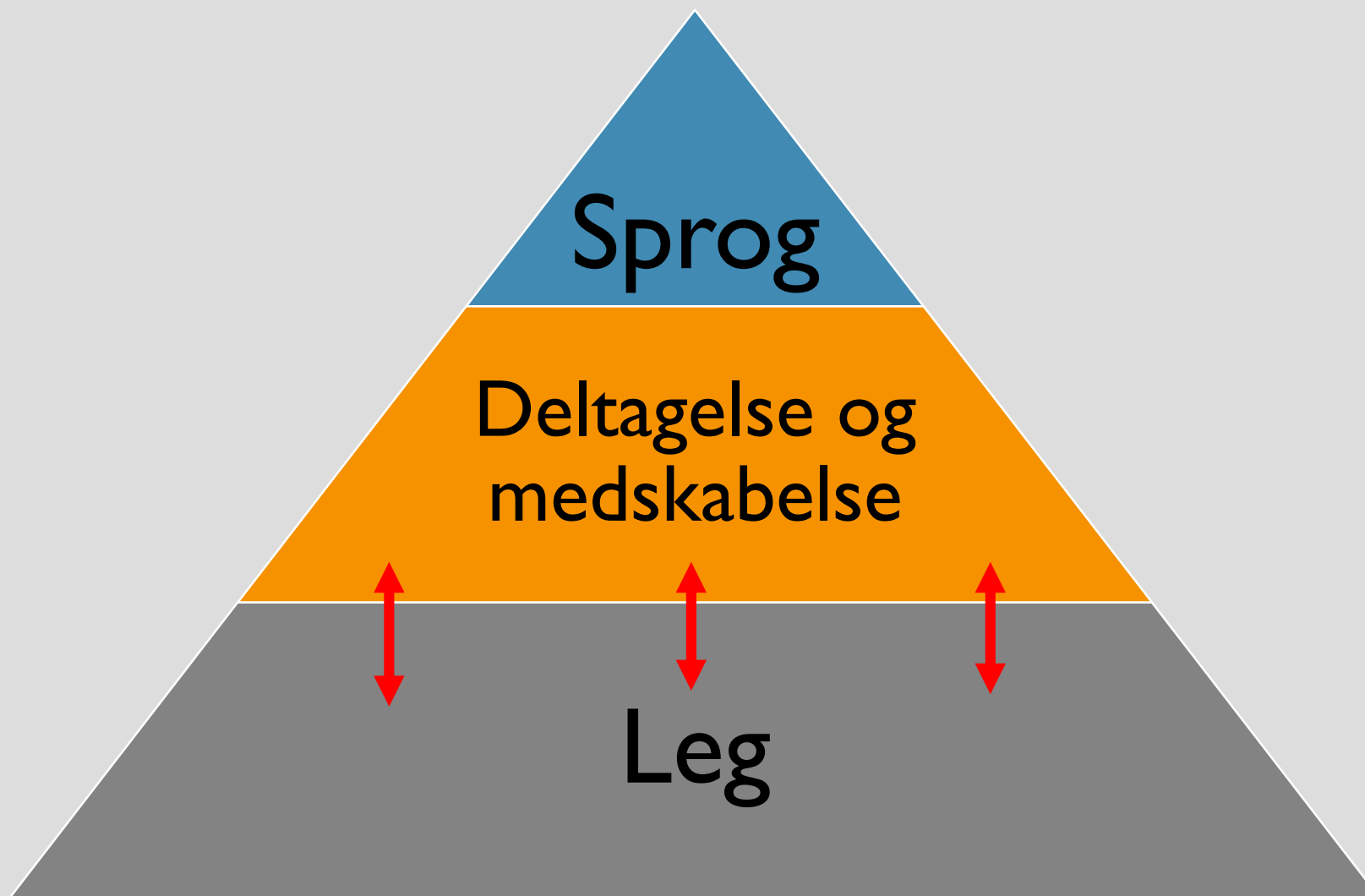
Imitation – fornyelse
Repetition – nyskabelse
Solo-gruppe udviklinger

Børn med begrænsede erfaringer er begrænsede:
Imitation & repetition

Gentagelser er en ressource til at lære mere sprog (tokens & types)
Gentagelser kan begrænse den ønskede 'ubalance' som Larsen-Freeman fokuserer på

SAMMENHÆNGE: SPROG OG LEG

SPROG:
PALLOTTI 2001,
GRØVER AUKUST
2005

I begyndelsen af børns sprogudvikling anvender de en række såkaldte **CHUNKS**, der anvendes bredt og til mange kommunikative formål

Bidraget til at barnet får adgang til det interaktionelle og kommunikative fællesskab

Manglende udvikling i **CHUNKS fossiliserer** barnets udvikling og skaber risiko for

Ekklusion af børnefællesskabet
Manglende sproglig udvikling

BØRN MED
BEGRÆNSET
KOMMUNIKATION
ELLER SPROG

1. At barnet har mulighed for at anvende sprog i legen – og gør det!
1. At barnet ikke ekskluderes af komplekse lege
 1. Børn med et begrænset sprog leger sammen
 2. Legene udvikles ikke nødvendigvis pga. begrænsede sprog
 3. Legene er statiske, stereotype og ‘pop-corns-agtige’

Pop-corn-leg?

Flukturende fokus, manglende fordybelse, afbrudt opmærksomhed – barnet/børnegrupper mellem forskellige aktiviteter/indhold/genstande

FORSKELLIGE TYPER AF LEG & SPROG

TYPER AF LEG OG BETYDNINGEN AF SPROGET

Imitation af sociale
handlinger, rutiner,
ritualer

- Feje, made dukken, ordne, gestik

Funktionslege

- Lege med legetøj: hvad kan de? Gør de, gør de ikke?

Konstruktionslege

- Bygge, samle, skille ad, kombinere

Forestillingslege

- Velkendte rollelege
- Innovative rollelege (uden script)

LEGE MED VOKSENDELTAGELSE

DEN VOKSNE TILFØRER LEGEN OG
SPORGET FORNYELSE...

1. Voksne deltager som fx

..... legepartner, tilrettelægger, planlægger,
iscenesætter, kommentator, konfliktløser

2. Lege med voksendeltagelse er IKKE det
samme som legebaserede aktiviteter

3. Legen sker **uden formål** og styres ikke af
ordtjeklister-princippet

4. *betyder ikke* at den voksne ikke kan have
forberedt et nuanceret sprog

MAVE – NYRE eller MILTEN

LOIZOU 2017: GUIDET LEG

Lav en ramme

Forelås flere valg til en ny deltager

Giv roller-nye roller

Ændr på omgivelser eller tilføj fx elementer

Giv nye ord til legen

Giv nye adfærd – bevægelser til legen

Understøt barnet i tage bestemte roller

Table 2. Examples of adult involvement and actions during play.

Direct involvement

- Sets the scenario (e.g. 'go to the next kingdom to ...'). Child's play need (CPN): scenario creation, scenario enrichment
- Divides roles (e.g. 'you will be the travel agent and you will be the customer'). CPN: role division, collaboration
- Says to the children how to behave (in terms of movement and facial expression) based on the role they enact (e.g. 'Since you are a witch your look must be vicious and your voice should be loud and strict ...')
- Gives the exact words for specific roles: (e.g. 'Say to her, I am the queen, I do not allow you to talk to me this way'). CPN: appropriate role performance, enrich drama skills

Indirect involvement

- Suggests play choices that have to do with the roles or the scenario (e.g. 'you could be the doctor who examines the baby')
- Restructures the environment in which the children play and offers or suggests materials to enrich the roles and the scenario (e.g. places plastic medical tools at the doctor's office). CPN: scenario, role enrichment
- Verbally encourages children to take a role, or use particular materials (e.g. 'Here, take this baby doll'). CPN: role creation, encouragement, self-confidence, thought planning

VEDVARENDE
FÆLLES
TÆNKNING....

Det intellektuelle
samarbejde

Indbyrdes nysgerrighed
(voksen-barn; børn
indbyrdes)

Det lege-baserede,
interaktionelle fokus

Omsorg, læring og udvikling
er ligeværdige elementer

Barnets perspektiv:

- *Tænkning er ikke noget der foregår inde i hovedet*
- *Tænkning er en samskabelsesproces*
- *Hvilke krav stiller det til læringsmiljøet?*

Fælles vedvarende tænkning: mellem børn i leg

Fortæl mig, hvad du synes... Hvorfor er du enig i...

Hvad forestiller du dig... Hvorfor kan du lide, at...

Hvis jeg spurgte Mette, ville hun så synes det samme...?

Hvordan kan vi finde ud af... Var det altid sådan her...

Hvorfor synes du, at... Fortæl mig mere om det...

Tror du, alle ville synes det samme om det...

Når jeg tænker over det, så.....

Jeg ved det ikke, hvad synes du...

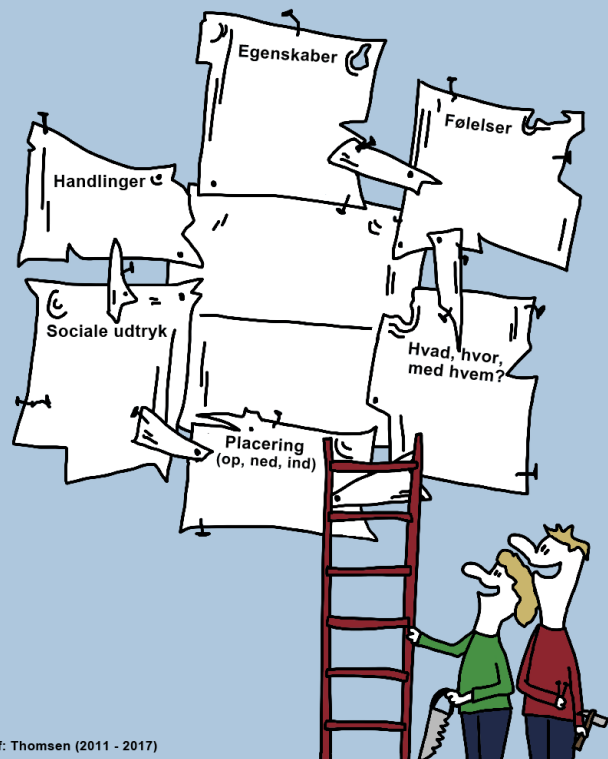
HVAD KRÆVER DET AF DEN VOKSNE...?

- Svær pædagogisk form: den frie leg eller den styrede leg ligger på lur...
 - At den voksne kan ramme barnets niveau: leg og sprog
 - At den voksne kan understøtte legen og legens progression gennem sproglige strategier og – teknikker
 - At den voksne anvender et rigt, nuanceret og udfoldet ordforråd
-
- Tompkins et al. (2013): Hver fjerde ytring var et spørgsmål (åbne og lukkede). Jo mere dekontekstualiseret sprog, de voksne anvendte (VFT-sprog), jo flere komplekse sætninger sås hos børnene.

SPROGPÆDAGOGISK ADFÆRD

LÆRINGSMILJØET

Sådan udvider du barnets sprog!
Ord- og sætningsbyggeren

Ref: Thomsen (2011 - 2017)

Sprogteknikker

DIN ROLLE I SAMTALEN

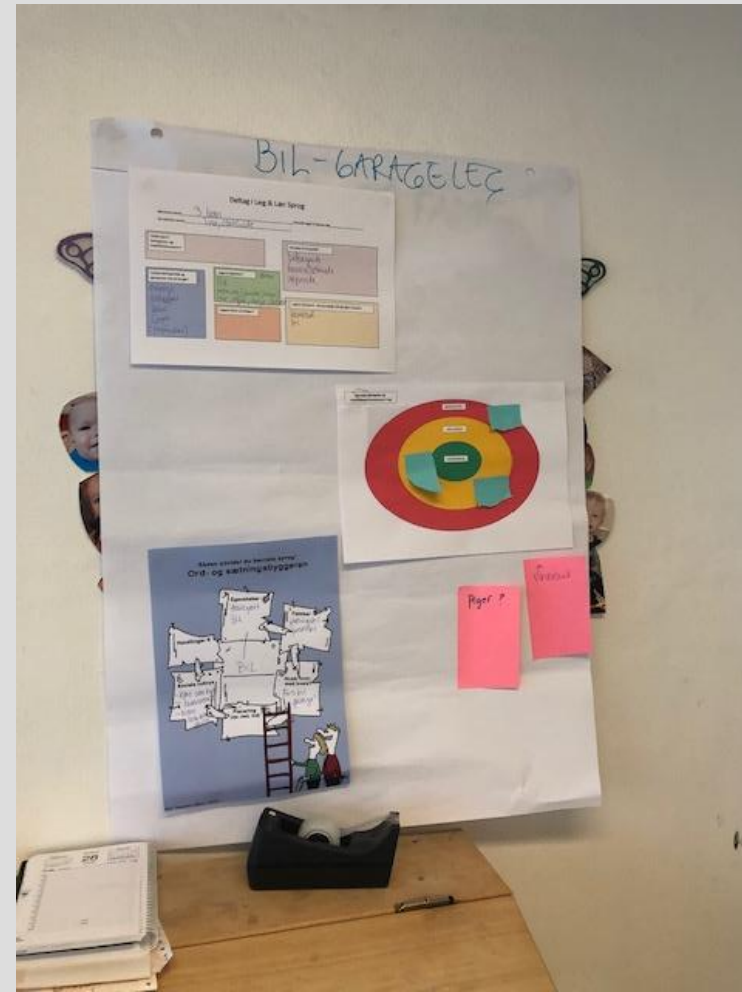
Den position – og de strategier – du bruger for at støtte barnet, mens det lærer at 'samtale' er som et stillads.

Didaktisk stilladsering = hvad du gør og hvordan du udfolder samspillet

Jo flere erfaringer barnet får, jo bedre står bygningen.

LEG-SPROG-ADFÆRDSPLANCER

Deltag i Leg & Lær Sprog

Børnenes navne _____ Hvornår leger vi denne leg _____

De voksnes navne _____

Hvilke børn?
Deltagelses- og
medskabelseniveau?

Hvordan vil du guide?

Hvilket læringsmiljø og
genstande skal du bruge?

Legens begreber?

Legens faste vendinger?

Legens fokusord – dit sproglige bidrag (igen og igen)

HVIS DU
VIL VIDE
MERE...

Thomsen, P. (2018). Skal vi lege? Om legens og venskabets betydning for børns sprogudvikling. I: Basse Fisker (Red.): *Det store blandt de små – Om børns venskaber*

HVIS DU VIL UDVIKLE PRAKSIS...

TAK FOR JERES OPMÆRKSOMHED

www.piathomsen.dk

kontakt@piathomsen.dk